

Lodovico Guicciardini, *Beschrijving van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland*, Nederlandstalige uitgave uit 1612

P 154 - 158

(De bijvoegsels van Petrus Montanus zijn nog niet in deze tekst opgenomen en vertaald.)

Beschrijving van Deventer

P 154

Deze stad ligt op de rechter oever van de IJssel op vier mijl van Zwolle. Ze is een goed versterkte stad met degelijke en sterke muren en omwalling. Een van de poorten is de Brinkpoort, een uitstekend en mooi bouwwerk. De stad heeft een grote oppervlakte, is volgebouwd met mooie private huizen en openbare gebouwen en heeft een grote bevolking. Ze is de hoofdstad van dit gebied.

Hier is Geert Grote geboren, zo genoemd omwille van zijn grote deugdzaamheid. Hij schreef veel geleerde werken. Ook Alexander Hegius, een zeer geleerd en beroemd man, en Jacob van Deventer zijn hier geboren. Deze laatste was een groot geograaf zoals blijkt uit veel van zijn werken.

P 155

Beschrijving van Zwolle

Zwolle ligt aan een riviertje dat uitmondt in de Vecht, op een grote mijl van Kampen. Ze is een goed versterkte stad met dubbele grachten en een grote omwalling. In geval van oorlog, of als er enig probleem of andere moeilijkheden zijn in Vollenhove, brengen de gouverneur en de Landraad zich hier in veiligheid, zoals verder besproken wordt.

Beschrijving van Kampen

Kampen wordt bij Overijssel gerekend, alhoewel de stad aan de linker oever van de IJssel ligt, bij de monding van de rivier. Ze ligt op vijf mijl van Deventer. Ze is een zeer voortreffelijke, grote en mooie stad. Hier is de edele en zeer gewaardeerde Albertus Pighius geboren. Hij was een zeer geleerd man, vooral in de theologie, en verzette zich in zijn geschriften tegen Maarten Luther. Hij was ook professor in de kosmografie en zeer vaardig in het maken van wiskundige meetinstrumenten. Wegens zijn grote verdiensten werd hij door paus Adrianus VI aangesteld tot kamerheer, zowel tijdens zijn verblijf in Spanje als nadien in Italië. Na het overlijden van paus Adrianus bleef hij geapprecieerd door het Vaticaan en werd zeer gewaardeerd door

paus Clemens VII en daarna door paus Paulus III wiens leermeester hij was in de wiskunde.

P 156

Met grote eer en rijkelijk beloond keerde hij terug naar zijn vaderland, waar hij nog een tijd leefde. Hij was er graag gezien door iedereen. Ten slotte is hij met veel lof en eer overleden. Nochtans schrijft Paulus Iovius in zijn *Historia*, libr. 36 dat hij vroeger overleden is, nl. in Bologna in 1530 bij de kroning van keizer Karel V. Hij zou er omgekomen zijn toen een brug instortte. Iovius betichtte hem er onterecht ook van een aanhanger te zijn van de Lutherse leer, alhoewel hij in tegendeel er zeer tegen was, ja zelfs een grote vijand en vervolger. Zijn neef Stephanus Vivandus Pighius, een zeer geleerd en deugdzaam man, is wel nog in leven.

Vollenhove ligt aan een inham van de Zuiderzee op twee mijl van Steenwijk, is een goede stad en gunstig gelegen om alle soorten levensmiddelen aan te voeren zowel van op het land als van op het water. Daarom heeft de Koninklijke Raad zich hier gevestigd. Tegen de uitspraken van deze raad is geen beroep mogelijk, maar de raad mag zijn vonnissen alleen uitspreken in aanwezigheid van de gouverneur, die hier gewoonlijk resideert. Hij is gouverneur van Friesland, Groningen en Overijssel.

Steenwijk ligt op een mijl van de stad Meppel aan een riviertje de Blokzijl¹ welke in de Zuiderzee² uitmondt.

P 157

Hasselt ligt aan de eerder vermelde Vecht³ op twee mijl van Vollenhove en is een goede en rijke stad. Hier is Franciscus Tittelmanus⁴ geboren, een zeer geleerd man die veel werken heeft geschreven.

Ootmarsum ligt op drie mijl van Almelo en is een zeer oud stadje. Ze werd (volgens Trithemius) gesticht door Odemar, koning van Frankrijk⁵, en werd ook naar hem vernoemd op de plaats van het graf van zijn bijzonder goede vriend Vechtan, een voortreffelijk man. Hierover spraken we reeds bij de beschrijving van de waterlopen.

Oldenzaal ligt op een mijl van Ootmarsum.

Deze drie plaatsen zijn redelijk mooi. Maar laat ons kort wat zeggen over de tien eerder genoemde voortreffelijke dorpen.

¹ Nu: Steenwijker Aa

² In het dorp Blokzijl

³ Zwarte Water

⁴ was afkomstig van Hasselt nabij Luik

⁵ de Franken

In de eerste plaats is er **Meppel**, gelegen aan een riviertje op vier mijl van Coevorden.

Genemuiden ligt aan de monding van de Vecht tussen Vollenhove en Hasselt, van elk een mijl verwijderd. Hier staat een redelijk goed versterkt kasteel, waar de koning altijd een garnizoen houdt.

Coevorden ligt op een mijl van Hardenberg.

P 158

Hardenberg ligt aan de rivier de Vecht.

Ommen ligt op twee kleine mijlen van Hardenberg op voorgenoemde rivier de Vecht.

Almelo ligt aan een klein riviertje dat uitmondt in de Vecht, op twee mijl van Goor.

Goor ligt aan de Vecht op een mijl van Diepenheim.

Diepenheim is twee mijl verwijderd van Delden.

Delden ligt op anderhalve mijl van Enschede.

Enschede ligt op een mijl van Ondenzaal.

De bevolking van deze streek woont midden tussen de Gelderse en de Friese bevolking, en is van nature, aard en gebruiken verwant met zowel de ene als met de andere.

Vroeger hoorde dit gebied toe aan de bisschoppen van Utrecht. Maar niet lang geleden, in 1527, heeft Hendrik⁶ van Beieren, bisschop van Utrecht, om dezelfde redenen waarom hij de wereldlijke macht van Utrecht moest overdragen aan keizer Karel de vijfde (zoals verder besproken wordt) ook de heerlijkheid Overijssel aan hem moeten overdragen. In 1549 is zijn zoon Filips hier ontvangen en ingezworen als toekomstig landvorst. Bijgevolg draagt hij naast zijn andere titels ook deze van dit gebied. Terwijl ik dit schrijf, bestuurt Jan van Ligne, graaf van Arenberg, dit gebied in naam van de koning. Hij is ook gouverneur van Friesland.

Hiermee hebben we genoeg verteld over Overijssel. Laat ons verder trekken naar Friesland.

⁶ Hendrik II

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Beschrijving van Deventer Swol Kampen, p. 118-121